

UDK UDK 81'367.4
Izvorni znanstveni članak
Primljen 31.07. 2015.
Prihvaćen za tisak 14. 04. 2016.

Jana Willer-Gold
Sveučilište u Zagrebu

Obilježja imenice koja podliježe uklapanju u diskurs

Odrednici sadrže informacije vezane za odnos imenice u njihovoj jezičnoj domeni s njezinom vrijednosti u ostvarenom diskursu. Jezici koji otvoreno iskazuju odrednike određeni član rijetko koriste kako bi se njime referiralo na individuu koja je odabrana, već se njime naglašava topikalnost topika uvedena u prethodnoj rečenici, dok u jezicima koji ne poznaju članove, odrednici često imaju upravo tu funkciju referiranja na anaforu iz (neposredne) prethodne rečenice. Zbog neusporedivosti dvaju sustava vrijedi detaljnije iskazati procese detektiranja te individue u svrhu koindeksacije. Stoga u radu posebnu pažnju posvećujemo obilježjima koja doprinose individualizaciji u višim projekcijama imenske skupine te ukazuju na varijabilnost u procesima iskazivanja-uspostavljanja individualnih obilježja u imenskoj domeni čija je jezgra imenica i rečenica. Krećući od pretpostavke da se veza imenske domene i diskursa ostvaruje slaganjem u obilježju Lica između subjekta i predikata, te nadalje da je Lice obilježje koje osigurava koindeksaciju uzduž diskursa, vrijednosti će biti iskazane obilježjima, a strukturni će odnosi odrediti trenutak njegova iskazivanja.

Ključne riječi: imenska skupina; odrednici; obilježje roda; topik-fokus; individualizacija.

1. Uvod

Rad je razrađen služeći se teorijsko-metodološkim aparatom minimalističkog pristupa (Chomsky 1994, 1995, 2001, 2004, 2005; Mihaljević 1991, 1998), koji u svojem posljednjem ostvarenju problem jezične raznolikosti smješta u numeraciju te predviđa da se operacije spoji i pomakni odvijaju isključivo u hijerarhijski organiziranoj sintaktičkoj sastavnici, s naznakom da se odluka o odabiru jedne između više derivacijskih opcija oslanja na odsutnosti ili prisutnosti manjih jezičnih jedinica – obilježja.

Cilj je ovoga rada upravo ukazati na jedno od mogućih mjesta toga odabira dektirajući posljedice koje taj odabir ima na semantičku i fonološku jezičnu sastavnicu, te šire, na način na koji se obilježja procesirana u tim sastavnicama usklađuju s prethodnim diskursom (Willer-Gold 2013). Drugim riječima, rad nema za cilj ukazati na netočnost uskog fokusa interesa - sintaktičku sastavnicu kao mjesta derivacije u skladu s minimalističkim pristupom, već u širem kontekstu na primjeru imenske skupine sagledati efekte koje ostvaruju operacije koje jedan takav sintaktički mehanizam omogućuje, operacije kojima on barata te vrijednosti jedinica kojima on barata na sučelju.

Stoga rad ne samo da doprinosi dubljem razumijevanju pojave kao što je imenska skupina – detaljno razmatrane u otkrivenom paralelizmu DP-CP (npr. Abney 1987; Szabolcsi 1987), u okviru DP-NP debate u jezicima koji ne iskazuju odrednike (npr. Bošković 2008; Caruso 2011; Progovac 1998), već i razumijevanju izvora projekcije odrednika, glave D, u kartografskoj projekciji ili u numeraciji (npr. Cinque 2002; Aboh 2007).

2. Individualizacija

Odrednici sadrže informacije vezane za odnos imenice u njihovoj jezičnoj domeni s njezinom vrijednosti u ostvarenom diskursu (Ghomeshi et al. 2009; Szendrői 2010).

Jezici koji otvoreno iskazuju odrednike određeni član rijetko koriste kako bi se njime referiralo na samu individuu koja je odabrana, već se njime naglašava diskursna uloga, topikalnost topika uvedenoga u prethodnoj rečenici. U tim jezicima neodređeni je član prva instanca spominjanja referenta i njegovo uvođenje u diskurs, dok određeni član koji se pojavljuje u drugoj instanci spominjanja toga referenta ističe njegovu topikalnost. Član se stoga u tim jezicima koristi za praćenje jedinica u razvijajućem diskursu, a ne za uspostavljanje referenta o kojemu je riječ.

Cilj je ovoga rada ukazati na opažanje da u jezicima koji ne poznaju članove odrednici često imaju upravo tu ulogu ukazivanja na novouvedenog referenta ili na antecedenta u prethodnoj rečenici. Odrednik (O) uspostavlja odnos koindeksacije (i) s imenicom (N)¹ iz (neposredno) prethodnog iskaza u svrhu uspostavljanja referenta imenice u svojoj domeni. Rezultat toga procesa zadovoljava dva uvjeta: (i) referent imenice u domeni odrednika jest ista individua koja je odabrana koindek-

---

¹ U ovom radu, imenica (N) uzima se kao opći termin koji podrazumjeva sve izraze imeničke vrste, imenice, zamjenice itd.

sacijom s antecedentom u (neposrednom) prethodnom iskazu (tzv. bliska anaforičnost); (ii) uspostavljen je odnos međurečeničnog unazadnog ukazivanja (tzv. povratna deiksa), $|\leftarrow|$. Uspostavljanje navedenih dvaju procesa koje rezultira stanjem u jeziku prikazanom u (I), u ovom radu objedinjeno je pod terminom *individualizacija*.

(I) *Individualizacija*

.....N_i..... [... [O_i [N]].....]
 $\leftarrow$

Razumijevanje pojave kao što je *individualizacija* zahtijeva od postavljenog predmeta istraživanja razumijevanje dvaju problema. Prvi problem opći je problem koji se odnosi na definiranje uočene međujezične varijacije u domeni odrednika. To je problem uklapanja imenice u diskurs - *Problem fiksiranja referenta*. Pretpostavimo li uvriježen Y model jezične arhitekture (Chomsky 1995; Mihaljević 1991, 1998), domena istraživanja tog prvog problema u radu je smještena na LF stranu sučelja Sintakse i Logičke forme (semantička sastavnica) (LF). Drugi problem preciznije je prirode. Taj problem zahtijeva razmatranje obilježja imenice N prilikom uklapanja u diskurs - *Problem sročnosti i iskazivanja obilježja*; te je njegova domena istraživanja u ovom radu smještena na sučelje Sintakse i Fonetske forme (fonološka sastavnica) (PF). Zajedno uzeti dva problema ističu širinu predmeta istraživanja: domenu imenske skupine (obilježja) te domenu sročnosti subjekta i predikata. Razumijevanje pojave kao što je *individualizacija* podrazumijeva razumijevanje procesa u sučeljavanju ili međudjelovanju (svih triju) jezičnih komponenta - Sintakse, Logičke i Fonetske forme.

Promatranju *Individualizacije* vrijedno je pristupiti iz dva smjera, nazovimo ih imenički i sintaktički (Chomsky 1994, 1995, 2001, 2004, 2005).

Imenički pristup pretpostavlja da uspostavljanje referenta imenice zavisi od vrijednosti obilježja imenice koja su određena i prisutna već u trenutku kada imenica pristupa procesu derivacije i koja sukladno tome definiraju njezinu derivacijsku povijest motivirajući uspostavljanje strukturnih odnosa u koje ona ulazi i operacija kojima ona podliježe. Ukratko, obilježja koja su supstanca slaganja svojim vrijednostima motiviraju sintaktičke operacije. Sukladno imeničkom pristupu vrijednost obilježja imenice interpretirana na LFu odgovaraju onima u numeraciji.

(Vrijednosti) obilježja sama po sebi mogu biti informativna i interesantna, no njihova je vrijednost nečitka bez dovođenja u odnos sa strukturnim okruženjem u kojemu se ona ostvaruju. Sintaktički pristup pretpostavlja da imenica, N, u trenutku kada pristupi procesu derivacije nužno podliježe relevantnim sintaktičkim operaci-

jama vrednovanja obilježja predikata u svrhu uspostavljanja domene sročnosti. A, jednom kada je imenica uklopljena u diskurs, obilježja su te imenice najrecentniji odraz njezine derivacijske povijesti (npr. subjekt). Ukratko, obilježja koja su supstancija slaganja podliježu sintaktičkim, strukturnim, manipulacijama. Duža derivacijska povijest može ostaviti više tragova, no ne mora nužno i sakupiti (vrednovati) više obilježja. Tako predikat može završiti derivaciju s neiskazanim obilježjima (npr. klitika) ili defaultno nadopunjenim obilježjima (npr. sročnost u 3. licu ili srednjem rodu jednine). Sukladno sintaktičkom pristupu, brisanje ili blijeđenje određenih obilježja vidljivo na PFu odraz je sintaktičkih manipulacija.

No, čak i ako prihvatimo teze obaju za ovu svrhu izvedenih pristupa - da (vrijednosti) obilježja nose numeracijske i sintaktičke informacije; osnovna je teza ovoga rada da je njihova vrijednost nevažna bez dovođenja u odnos vrijednosti obilježja imenice u podlozi subjekta s jedinicama (neposredno) prethodnog iskaza (na tragu teza izloženih u Corbett 1983, 1991, 2012; Harley i Ritter 2002, Harbour et al. 2008; Lambrecht 1994; Haspelmath 1997; Cruschina 2010; Kučerova i Neeleman 2012). Stoga u ovom radu krećemo od teze da su u trenutku kada pristupi procesu derivacije obilježja imenice podliježu operacijama u svrhu uklapanja imenice u diskurs, te od teze da su strukturni odnosi koji su u skladu s *individualizacijom* ti koji određuju trenutak iskazivanja vrijednosti obilježja i nude precizne informaciju o samom procesu *individualizacije*.

Kao doprinos (istovjetnijem) detaljnijem razmatranju ukazane varijacije među jezicima u domeni odrednika, interesu ovoga rada ponajprije podliježu jezici koji otvoreno ne iskazuju odrednike te u njima uočljivi procesi u podlozi ukazivanja koji osiguravaju detektiranje individue - *individualizacija*. Sukladno iskazanom interesu jezik uzet u svrhu prikaza teze ovoga rada jest hrvatski jezik, a procesi u podlozi *individualizacije* bit će razloženi s osvrtom na obilježja i derivaciju imenice N hrvatskoga jezika.

Odjeljak 3 nudi pregled podataka, odjeljak 4 postavlja osnovnu analizu, odjeljak 5 predlaže dublje razumijevanje problema, te odjeljak 6 zaključuje diskusiju.

3. Obilježja imenice N koja sudjeluje u procesu individualizacije

U analizu polazimo od teze da je u jezicima koji otvoreno *ne* iskazuju odrednike potvrda veze imenske domene i diskursa u procesu *individualizacije sročnost* u obilježju Lica između subjekta, imenice, i predikata, koja je iskazana na predikatu.

Domena imenice podrazumijeva projekciju tri vrste obilježja - obilježje Roda, obilježje Broja i obilježje Lica, [_{LP} Lice [_{BP} Broj [_{RP} Rod]]] (Harbour et al. 2008).

Projekcije triju obilježja podsjećaju na projekcije rečenične domene, [_{CP} C [_{TP} Θ [_{VP} V]]], u kojoj je najviša CP projekcija dokazano istaknuta kao domena diskursa. Ako pretpostavimo da se veza imenske domene i diskursa također ostvaruje slaganjem u obilježjima smještenima u višim projekcijama imenske skupine, onda uzrok varijabilnosti u procesima koji sudjeluju u *individualizaciji* vrijedi tražiti upravo u ostvarenjima obilježja najviše imenske projekcije (Harley i Ritter 2002). Točnije, uzrok (varijabilnosti u procesima koji osiguravaju koindeksaciju uzduž diskursa) vrijedi tražiti u procesima iskazivanja i uspostavljanja strukturnih odnosa u koje ulaze ta obilježja. Preciznije iskazano, uzrok varijabilnosti vrijedi tražiti upravo u ostvarajima obilježja Lica u odnosu sročnosti između subjekta i predikata. Sukladno, u procesu individualizacije potvrda veze imenske domene i diskursa jest slaganje u obilježju Lica između subjekta i predikata.

Postavljenu tezu provjeravamo na primjerima u kojima se osobna zamjenica 3. Lica množine nalazi u domeni brojevnog pridjeva dvoje, (1–4).

- (1) *Dvoje ih se našlo u liftu.*
- (2) **Dvoje njih se našlo u liftu. (Dvoje njih, a ne nas, se našlo u liftu.)*
- (3) **Ih dvoje su se našli u liftu.*
- (4) *Njih dvoje su se našli u liftu.*

Primjeri od (1–4) ukazuju na asimetričan ostvaraj zamjenice s obzirom na položaj njezinog ostvaraja u odnosu na domenu brojevnog pridjeva. Kada se osobna zamjenica ostvaruje u domeni brojevnog pridjeva (2P) ona se na tom položaju nužno ostvaruje u obliku klitike, usporedi (1) i (5a). Kada se osobna zamjenica ostvaruje izvan domene brojevnog pridjeva, ona se na tom položaju nužno ostvaruje u punom obliku, usporedi (4) i (5b).

- (5) a. **Dvoje njih se našlo u liftu.*
- b. **Ih dvoje se našlo u liftu.*

Izloženi primjeri daju naslutiti da PF iskazuje veći ili manji skup obilježja imenice² - punu zamjenicu - {Lice.Broj.Rod.}, ili klitiku - {Broj.Rod.}, s obzirom na konačan položaj u kojemu se nalazi puni skup obilježja - {Lice.Broj.Rod.}.

Međutim, osim samog položaja, neophodna je preciznija analiza međusobne uvjetovanosti sročnosti i iscrpnosti iskazanih obilježja subjekta i predikata kada je referent subjekta skup dvaju pojedinaca, usporedi (1) i (4) s (6) i (7) (usp. Franks

² Vidi bilješku 1.

1994).

(6) a. **Dvoje ih su se našli u liftu.*

b. **Ih dvoje su se našli u liftu.*

(7) a. *Njih dvoje se našlo u liftu.*

b. **Njih dvoje su se našlo u liftu.*

Usporedimo, prvo, (4) i (7). Usporedba (4) i (7) pokazuje da se puna zamjenica ostvaruje izvan domene 2P s, nazovimo ih, *praznim*, (7a), ili *punim*, (1), slaganjem (vidi dolje); dok usporedba (1) s (6a) i (6b) pokazuje da se klitika 'ih' ostvaruje u domeni 2P s *praznim*, (1), no ne i *punim* slaganjem. Prazna sročnost iskazana je na predikatu slaganjem u 3. licu jednine srednjeg roda. Puna sročnost iskazana je na predikatu u 3. licu množine muškog roda. (7b) nadalje pokazuje da ostvarivanje pune zamjenice izvan domene brojevnog pridjeva zahtjeva sročnost iskazanog pomoćnog glagola i predikata u broju; dok (6b) dodatno pokazuje da čak i kada je zadovoljen taj uvjet, puno slaganje ne može podržati ostvaraj klitike izvan domene brojevnog pridjeva te nalaže nužni ostvaraj obilježja Lica i njegove vrijednosti - {3.Lice}.

Na temelju izloženih primjera uočavamo da je vrijednost obilježja Lica imenice, 3. Lice, nepromjenjivo u sva tri okruženja, odnosno sva tri odnosa slaganja (usp. (1), (4) i (7a)). Nije neočekivano da je u ovim primjerima obilježje 3. Lica semantički unaprijed dana vrijednost obilježja Lica koja stoji u odnosu prema 1. i 2. Licu i čiji su inherentni referenti sudionici diskursa, govornik i slušatelj (Nevins 2007; Ackema and Neeleman 2013). Stoga na temelju opaženoga iznosimo zaključak da uklapanje imenice u diskurs nije, barem ne direktno ili barem ne u slučaju imenice 3. Lica, vrijedno tražiti u sročnosti u Licu subjekta i predikata. Nepromjenjivost obilježja Broja u ovim primjerima pripisujemo semantici brojevnog pridjeva *dva* koja nalaže da je vrijednost obilježja Broja imenice u njegovoj domeni veća od 1 (Harbour 2006). Stoga je također očekivano da je vrijednost obilježja Broja predikata ta koja sustavno prati dvije vrste slaganja u sva tri okruženja. I premda ostvarenost i neostvarenost pomoćnog glagola prate opisane dvije vrste slaganja, vrijedi istaknuti da se pojmovi *prazno* i *puno* u ovom radu odnose isključivo na sročnost subjekta i predikata i to isključivo u vrijednosti obilježja Roda. Stoga konačno zaključujemo da je obilježje Roda ono od kojeg je potrebno krenuti u razumijevanje *individualizacije*.

4. Od slaganja do iskazivanja obilježja imenice N

U prethodnom smo poglavlju iznijeli argumente koji direktno ne opovrgavaju početnu tezu da je vezu imenske domene i diskursa potrebno tražiti u višim projekcijama, već identificiraju kao supstancu slaganja - obilježje Roda, a ne Lica. U ovom poglavlju detaljnije razlažemo pojmove *prazna* i *puna* sročnost u obilježju Roda u svrhu postavljanja sintaktičkog procesa kojemu podliježe imenica, a koji osigurava uvjete za njezino sudjelovanje u *individualizaciji*.

U analizu polazimo od teze imeničkog pristupa da su vrijednosti određenog obilježja ono što motivira primjenu sintaktičkih operacija slaganje i pomak (Chomsky 1995). Postavljenu tezu provjeravamo u samoj derivaciji služeći se primjerima (1), (7a) i (4) iz prethodnog poglavlja koje ovdje ponovo navodimo.

(1) *Dvoje ih se našlo u liftu.*

(7a) *Njih dvoje se našlo u liftu.*

(4) *Njih dvoje su se našli u liftu.*

Ako je obilježje Roda to koje je u podlozi postojanja tri različite površinske strukture, (1), (7a) i (4), potrebno je pretpostaviti tri vrijednosti obilježja Roda koje će svojim vrijednostima potaknuti derivaciju te tri površinske strukture iz iste dubinske strukture. U svrhu provjere implikacija koje proizlaze iz gore postavljene teze, odnos sročnosti domene brojevnog pridjeva (2P) i predikata u (1), (7a) i (4) iskazani su pomoću obilježja u (1'), (7a') i (4'). Tri gore pretpostavljena obilježja roda u tim su primjerima iskazana s $\{\emptyset\}$, $\{\_ \}$ i $\{I\}$.

(1') [.... [$\{Qdvoje\}$ $\{Lice.Broj.Rod- \emptyset\}$]... [$\{Lice.Broj.Rod.Srednji.Jednine.\}$]
....]

(7a') R_I [... $\{Lice.Broj.Rod- \_ \}_i$ $\{Ddvoje\}$ t_i] ... [$\{Lice.Broj.Rod.Srednji. Jednine.\}$] ....]

(4) .... X_I ...[... [$\{Lice.Broj.Rod-I\}_i$ $\{Ddvoje\}$ t_i] ... [$\{Lice.Broj.Rod.Muški. Množine.\}$] ....]

(1') je primjer derivacije u kojoj je uzeta vrijednost obilježja Roda $\{\emptyset\}$. Prazno zadovoljen odnos sročnosti na predikatu na PFu je iskazana Srednjim Rodom, Jednine. A, s obzirom da ta vrijednost obilježja Roda ne potiče primjenu dodatnih sintaktičkih operacija kojima podliježe imenica, očekivana interpretacija imenice na LFu bit će generička ili neutralna, (1'').

Nadalje, (7a') je primjer derivacije u kojoj je uzeta vrijednost obilježja Roda $\{\_ \}$. Prazno zadovoljen odnos sročnosti imenice i predikata na predikatu na PFu je

iskazan Srednjim Rodom Jednine, (7a''). No, za razliku od $\{\emptyset\}$, ta vrijednost roda se supojavlja operaciji pomakni, odnosno u okviru predložene teze, ona potiče primjenu operacije pomakni kojom se imenica pomiče izvan domene brojevnog pridjeva. Sukladno ostvarenom pomaku pretpostavljamo da će interpretacija imenice biti osjetljiva na vrijednosti u trenutnoj domeni diskursa (Neeleman et al. 2009). U nedostatku ostvarivanja pune sročnosti, te nadalje koindeksacije, očekivana interpretacija imenice na LFu bit će tek deiktične ili kontrastivne prirode.

Konačno, (4') je primjer derivacije u kojoj je uzeta vrijednost obilježja Roda $\{I\}$. Za razliku od $\{\emptyset\}$ i $\{\_ \}$, puno zadovoljen odnos sročnosti u $\{I\}$ na predikatu na PFu je iskazan Muškim Rodom Množine. Poput $\{\_ \}$, ta vrijednost obilježja Roda potiče primjenu operacije pomakni. Sukladno punoj sročnosti, te nadalje koindeksaciji, i pomaku očekivana interpretacija imenice na LFu bit će topik u trenutnom diskursu.

Sukladno iznesenome pretpostavljamo da će interpretacija imenice biti osjetljiva na vrijednosti u trenutnoj domeni diskursa u skladu s ostvarenim pomakom, punom/praznom sročnosti te koindeksacijom na LFu.

Stavljajući na trenutak po strani interpretaciju i koncentrirajući se na sintaktičke operacije slaganje i pomak, izloženu je analizu moguće sumirati u dva međusobno zavisna i informativna opažanja. Prvo, vrijednosti obilježja Roda, $\{\emptyset\}$ i $\{\_ \}$, odraz su prazno zadovoljenog odnosa sročnosti imenice u domeni brojevnog pridjeva (u Specv/VP), (1'') i (7a''). I, drugo, vrijednosti, $\{\_ \}$ i $\{I\}$, odraz su pomaka imenice izvan domene brojevnog pridjeva (u SpecTP/SpecCP), (7a'') i (4) (Cinque 1991; Grohmann 2000; Haegeman 2004; Belletti 2005).

(1'') *Dvoje ih- $\emptyset$ se našlo- $\emptyset$ u liftu.*

(7a'') *Njih_i dvoje t_{i-} se našlo-₋ u liftu.*

(4'') *Njih_i dvoje t_{i-I} su se našli-_I u liftu.*

Posebno je važno upozoriti na drugo opažanje koje ukazuje na sintaktički proces i uvjete koji su njime osigurani u svrhu uspostavljanja individualizacije. U svrhu usporedbe i čistijeg prikaza (nedostatka) primjene tog sintaktičkog procesa – pomaka, relevantne vrijednosti (1'') te (7a'') i (4'') formaliziramo u (8) te (9), gdje trag t označava mjesto s kojega je imenica pomaknuta. Pažnju posvećujemo ponajprije primjeru (9) budući da je u njemu ostvaren pomak. U (9), imenica s pomaknutog položaja c-komandira svojem tragu t u domeni brojevnoga pridjeva, usporedi (8) i (9); te, budući da taj trag t i dalje stoji u odnosu sročnosti s predikatom, zaključujemo da samo obilježje Roda imenice N s pomaknutog položaja indirektno c-komandira *odnosu sročnosti u obilježju Roda imenice i predikata*. Sintaktički pro-

cess *Pomak za Individualizaciju* sumiran je u (II).

(8) [...[dvoje N- $\emptyset$ .... V- $\emptyset$]]

(9) [N_{i- $\perp$} .... [dvoje t_{i- $\perp$} .... V- $\perp$]]

(II) *Pomak za Individualizaciju*

(i) Imenica N s pomaknutog položaja c-komandira trag t imenice N;

(ii) Obilježje Roda imenice N s pomaknutog položaja c-komandira uspostavljen odnos sročnosti traga t i predikata u izvornom položaju.

Na ovome mjestu vrijedi podsjetiti da je imenica koja je ostvarena u domeni brojevnog pridjeva na PFu iskazana klitikom, (1/8'); dok je imenica koja je pomaknuta i sukladno tome ostvarena izvan domene brojevnog pridjeva na PFu iskazana punom zamjenicom, (7a/9') i (4/9').

(8') [...[dvoje N- $\emptyset$ .... V- $\emptyset$]] $\rightarrow$ 'ih'

(9') [N_{i- $\perp$} .... [dvoje t_{i- $\perp$} .... V- $\perp$]] $\rightarrow$ 'njih'

Drugim riječima, vrijednost obilježja Lica imenice koje *ne* podliježe opažanju u (II) ne će biti iskazano na PFu, (8'); dok će vrijednost obilježja Lica imenice koja podliježe opažanju u (II) biti iskazano na PFu i to nezavisno od odnosa sročnosti koje ta imenica c-komandira (9'). Stoga iz usporedbe (8') i (9') te primjene (II) proizlazi da je uzrok nemogućnosti iskazivanja pune zamjenice u domeni 2P, (2/8'), neuspostavljen odnos c-komande između obilježja Roda imenice i odnosa sročnosti između njezinoga traga t i predikata. Konačno zaključujemo da samo obilježje Roda imenice koje je supstanca slaganja podliježe sintaktičkim, strukturnim, manipulacijama, usporedi (8) i (9); te, da je brisanje ili blijeđenje obilježja Lica vidljivo na PFu odraz nedostatka primjene tih sintaktičkih manipulacija, (8') i (9').

Međutim, formalizacija u (II) ostavlja nerazjašnjenim postojanje dvije opcije slaganja u (9') – prazna, (7a''), i puna, (4''), sročnost. Stoga ostaje za razumjeti uvijete u kojima se (9') ostvaruje kao (7a''), a u kojima kao (4''). Pretpostavimo li da je diskurs taj u kojemu se ostvaruje (9'), vrijedi razmotriti tezu da pomak nije motiviran specifičnom vrijednošću obilježja već da je on uvjet nametnut od LFa u skladu s trenutnim stanjem u diskursu. Uzmimo da su tri vrijednosti obilježja Roda imenice vrijednosti koje ta imenica ostvaruje izvan diskursa i u njemu – generična interpretacija, { $\emptyset$ }; deiktična ili kontrastivna interpretacija { $\_$ }; i topik, {I}. Produkt derivacije koja u sebi sadrži praznu sročnost u { $\emptyset$ } vrijednosti, za uspješnu interpretacije referenta brojevnog pridjeva ne zahtijeva da je taj primjer dijelom diskursa. Produkt derivacije koja u sebi sadrži praznu sročnost u { $\_$ } vrijednosti, pretpostavlja postojanje trenutno dostupnog referenta imenice u diskursu (ili izvanjezi-

čnoj stvarnosti) (R_I). Produkt derivacije koja u sebi sadrži punu sročnost u $\{I\}$ vrijednosti, traži postojanje referenta imenice u (neposredno) prethodnom diskursu (... N_I ...) te ukazivanje na samu individuu u domeni diskursa koja služi za referenta imenice. Ovu posljednju tezu detaljnije razmatramo u sljedećem poglavlju.

5. Sročnost u obilježju Roda uvjetovana obavijesnim ustrojstvom

U prethodnom smo poglavlju pokazali da uvjet uzroka pomaka imenice N izvan domene brojevnog pridjeva ne vrijedi pripisati specifičnoj vrijednosti obilježja imenice - $\{\emptyset\}$, $\{\_ \}$ ili $\{I\}$, niti ostvarenosti određenog tipa sročnosti, pune ili prazne, između imenice i predikata. Te, premda operacija pomakni kojoj podliježe imenica osigurava uvjete za individualizaciju, ona ne nudi detaljnije razumijevanje motivacije za uspostavljanjem odnosa pune ili prazne sročnosti, ($7a''$) i ($4''$) ili ($9''$). Odgovor na to pitanje vrijedi postaviti u okviru domene diskursa; točnije, potrebno je ustanoviti da li je određena interpretacija obavijesnog ustrojstva osjetljiva na činjenicu da je uspostavljen odnos pune ili prazne sročnosti (Lambrecht 1994; Haspelmath 1997; Cruschina 2010; Kučerova i Neeleman 2012; Aboh 2004; Leonetti 2007; Neeleman et al. 2009).

Krenimo od pretpostavke da diskurs nudi dvije vrste referenta na koji se imenica može referirati, odnosno koji mogu doprinijeti procesu individualizacije imenice u diskursu: (i) deiktični referent (R_I): referent koji je trenutno *na očigled* dostupan u diskursu (ili u izvanjezičnoj stvarnosti); te (ii) anaforički referent (N_I): referent koji postoji u (neposredno) prethodnom diskursu. Da bismo razlučili s kojim od ta dva referenta imenica uspostavlja odnos, prihvatljivost ($1''/B$), ($7a''/B'$) i ($4''/B''$) provjeravamo u četiri konteksta: (i) u kontekstu u kojemu je 2P Fokus - 2P je nova informacija, (10); (ii) u kontekstu u kojemu je Kvantifikator 2P Fokus - 2 je nova informacija, (12); (iii) u kontekstu u kojemu je sam referent N Fokus - referent imenice je nova informacija, (14); te, (iv) u kontekstu u kojemu je 2P Topik - 2P je stara informacija, (16). Diskursna neprihvatljivost primjera iskazana je s '!'. Za *prihvatljive* primjere, uspostavljeni sintaktički odnos pomaka između N i t_N ($|—|$) te diskursni odnosi koindeksacije između 2 (O_I) ili imenice (N) i referenta (R_I ili N_I) ($|←|$) su formalizirani u (11), (13), (15) i (17). Rezultati analize su sumirani u Tablici 1.

(10) Fokus

A: *Tko se našao u liftu?*

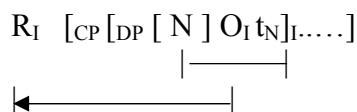
B: *!Dvoje ih se našlo u liftu.*

B': *?Njih dvoje se našlo u liftu.*

B^{''}: *Njih dvoje su se našli u liftu.*

(11)

I-specifičnost³

Deiksa⁴

(12) Kvantifikator

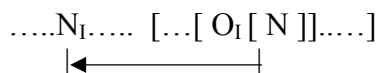
A: *Koliko ih se našlo u liftu?*

B: *Dvoje ih se našlo u liftu.*

B': *!Njih dvoje se našlo u liftu.*

B'': *!Njih dvoje su se našli u liftu.*

(13)

I-specifičnost

Deiksa

(14) Kontrastivni Fokus

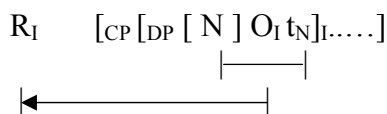
A: *Kojih dvoje se našlo u liftu?*

B: *!Dvoje ih se našlo u liftu.*

B': *Njih dvoje se našlo u liftu.*

B'': *?!Njih dvoje su se našli u liftu.*

(15)

I-specifičnost

Deiksa

(16) Topik

A: *Ivana i Marko su ujutro zajedno ušli u zgradu i uzeli lift. I premda su se u nekom trenutku razišli, (Marko je otišao u svoj ured, Ivana u kupaonicu)...*

B: *!!!Dvoje ih se (ponovo) našlo u liftu.*

B': *?!!Njih dvoje se (ponovo) našlo u liftu.*

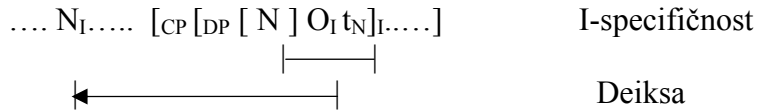
B'': *Njih dvoje su se (ponovo) našli u liftu.*

³ Vidi Haspelmath (1997), Ionin (2006), Leonetti (2007), Katunar et al. (2012). Vidi (Ii).

⁴ Vidi (Iii).

(17)

Tablica 1.

	Specifičnost	Deiksa	Pomak	Sročnost
Kvantifikator	-	-	-	-
Kontrastivni Fokus	-	+	+	-
Fokus	-	+	+	+
Topik	+	-	+	+

Iz tablice 1 iščitavamo da okruženje kvantifikatora zahtijeva da je uspostavljena prazna sročnost te da nije došlo do pomaka, (1''); okruženje kontrastivnog fokusa zahtijeva da je uspostavljena prazna sročnost te da je došlo do pomaka, (7a''); dok fokus i topik zahtijevaju da je uspostavljena puna sročnost te da je došlo do pomaka, (4''). Budući da posljednja dva okruženja, fokus i topik, naizgled, pretpostavljaju istu derivacijsku povijest, zaključujemo da razlika između te dvije jedinice obavijesnog ustrojstva proizlazi iz tipa referenta na kojega *ukazuje* uspostavljen odnos koindeksacije - $2P_I$ i R_I ili N_I , I...I. U slučaju fokusa riječ je o novouvedenom referentu, R_I ; dok, je u slučaju topika, riječ o antecedentu iz (neposredno) prethodne rečenice, N_I . Nadalje, opažamo da su u slučaju topika postignuti uvjeti za ostvarenje *individualizacije*. *Ponavljamo, individualizacija objedinjuje uspostavljanje dvaju procesa*: (i) referent imenice u domeni odrednika jest ista individua koja je odabrana bliskom anafomom (I); (ii) uspostavljen je odnosa međurečeničnog (unazadnog) ukazivanja (deikse), $|\leftarrow|$. Budući da isti procesi *ukazivanja* djeluju u podlozi interpretacije fokusa, vrijedi modificirati uvjet 'neposredno prethodnog iskaza' u 'domenu neposrednog diskursa' čime *individualizacija* postaje *opći jezični proces*.

Razmotrimo doprinos *Pomaka za individualizaciju* (II) općem jezičnom procesu individualizaciji (I) na primjerima fokusa i kontrastivnog fokusa, (11) i (12). Naime, koindeksacija kojoj podliježu oba procesa nalaže jedinstvenost u obilježjima svih jedinica koje stoje u tom odnosu. Budući da imenica na pomaknutom položaju podliježe (I) i (II), nužno proizlazi da će njezino obilježje Roda biti ujednačena s obilježjima Roda u odnosu prazne, (11), ili pune, (12), sročnosti između brojevnog pridjeva i participa kojega ona c-komandira. Prazno zadovoljen odnos sročnosti re-

zultira nedefiniranom vrijednosti obilježja Roda. U nedostatku direktne koindeksacije imenice i *individue* ta vrijednost ne će biti prenesena na imenicu na pomaknutom položaju. No, po potrebi ona može biti iščitana na temelju vrijednosti roda referenta u izvanjezičnoj stvarnosti na koji ukazuje uspostavljen odnos ukazivanja (Iii), usporedi (10B') i (10B'') s (12B''). Puna sročnost nužno odgovara vrijednosti I-roda antecedenta/deikse *individue* koja mu služi za referenta. Iz navedenog proizlazi da će vrijednosti obilježja Roda nužno odgovarati obilježjima Roda *individue* koja je referent deikse, (10/10'), i antecedenta, (16/16'). Opisani proces prenošenja vrijednosti obilježja Roda uz pomoć indeksa (I) u svrhu ovoga rada nazivamo *Protokom obilježja Roda*.

(10') $R_I \dots [[[N] O_I t_N]_I \dots [v_I]]$

(16') $N_I \dots [[[N] O_I t_N]_I \dots [t_I \dots v_I]]$

Pogledajmo za kraj načine djelovanje Individualizacije i općeg principa o Protoku obilježja Roda na primjerima u kojima individui odgovara skup osoba ženskog roda, (18), (19) i (20).

(18) **Dvije ih se našlo u liftu.*

(19) **Njih dvije se našlo u liftu.*

(20) *Njih dvije su se našle u liftu.*

Za razumijevanje neprihvatljivosti (18), potrebno je uočiti da je 'ih' rezultat puno zadovoljene sročnost u obilježju Roda imenice, na što ukazuje brojevni pridjev u ženskom rodu, 'dvije'. Stoga uzrok urušavanja derivacije leži u neostvarenom pomaku imenice izvan domene brojevnog pridjeva na položaj s kojega imenica c-komandira punu sročnost u obilježju Roda te uspostavlja odnos koindeksacije s referentom u dostupnom diskursu, (20).

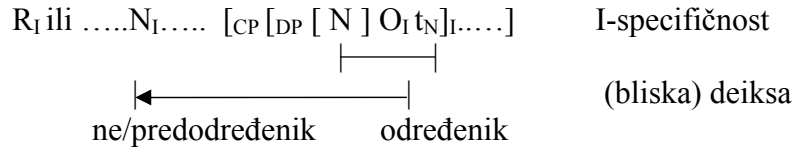
Time zaključujemo razmatranje procesa u podlozi *individualizacije* u hrvatskom jeziku, jeziku koji ne poznaje članove.

6. Zaključak

U ovom radu na primjeru hrvatskog jezika razložili smo procese u podlozi uloge koju vrše odrednici u jezicima koji ne poznaje članove te smo ukazali na obilježje Roda imenice koje je aktivno u trenutku kada ta imenica podliježe uklapanju u diskurs. Pokazali smo da *ukazivanje* na novouvedenog referenta ili na antecedenta, podrazumijeva sintaktički process Pomak za Individualizaciju, (II), kojemu podliježe imenica te kojime su osigurani uvjeti da obilježje Roda imenice sudjeluje

u Individualizaciji, (I).

Također smo ukazali na činjenicu da je vrijednost obilježja Roda imenice konstantna, a da iskazivost njezinih vrijednosti zavisi od derivacijske povijesti kroz koju prolaze ta obilježja u svrhu zadovoljavanja uvjeta postavljenih od strane prethodnog diskursa - ukazivanja na novouvedenog referenta ili na antecedenta u (neposredno) prethodnoj rečenici. Ostvarivanje pune zamjenice i pune sročnosti u obilježju Roda koje se iskazuje 3. Licem množine muškog ili ženskog roda na predikatu uvjetovano je bliskom anaforičnošću, Topik. Ostvarivanje pune zamjenice, ali prazne sročnosti u obilježju Roda, iskazano na predikatu 3. licem jednine srednjeg roda osigurava Deiksa. Stoga zaključujemo da *Individualizacija* ili trenutak uklapanja imenice u diskurs ne ovisi o vrijednosti obilježja s kojima imenica ulazi u derivaciju niti o manipulacijama kojima ona podliježe, već od strukturnih odnosa u koje obilježja imenice ulaze i derivacijske povijesti kroz koju ona prolazi kada imenica ukazuje na njezinog referenta - specifičnu individuu u domeni diskursa.

Literatura

- Abney, Steven Paul. 1987. The English noun phrase in its sentential aspect. Doctoral dissertation, MIT, Cambridge, Mass.
- Aboh, Enoch O. 2004. Topic and focus within D. *Linguistics in the Netherlands* 21. 1–12.
- Aboh, Enoch O. 2007. Information structuring begins with the numeration. Ms Universiteit van Amsterdam.
- Ackema, Peter; Neeleman, Ad. 2013. Person features and syncretism. *Natural Language and Linguistic Theory* 31. 901–950.
- Belletti, Adriana. 2005. Extended doubling and the VP periphery. *Probus* 17(1). 1–35.
- Bošković, Željko. 2008. What will you have, DP or NP? *Proceedings of NELS* 37. 101–114.
- Caruso, Đurđica Željka. 2011. Nominal phrases in Croatian as DPs. *Online Proceedings of GLOW in Asia Workshop for Young Scholars 2011*.
- Chomsky, Noam. 1994. Bare phrase structure. In Webelhuth, Gert (ed.), *Government and Binding Theory and the Minimalist Program*, 383–439. Oxford: Blackwell.
- Chomsky, Noam. 1995. *The minimalist program*. Cambridge, Ma: MIT Press.

- Chomsky, Noam. 2001. Derivation by phase. U Kenstowicz, Michael (ur.), *Ken Hale: A life in language*, 1–52. Cambridge, MA: MIT Press.
- Chomsky, Noam. 2004. Beyond explanatory adequacy. U Belletti, Adriana (ur.), *The cartography of syntactic structures. Vol. 3, Structures and beyond*, 104–131. Oxford: Oxford University Press.
- Chomsky, Noam. 2005. Three factors in the language design. *Linguistic Inquiry* 36. 1–22.
- Cinque, Guglielmo. 1991. *Types of A' dependencies*. Cambridge, Ma: MIT Press.
- Cinque, Guglielmo. 2002. *Functional structure in DP and IP*. (Oxford Studies in Comparative Syntax). Oxford University Press.
- Corbett, Greville. 1983. *Hierarchies, targets and controllers. Agreement patterns in Slavic*. London: Croom Helm.
- Corbett, Greville. 1991. *Gender*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Corbett, Greville. 2012. *Features*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cruschina, Silvio. 2010. Syntactic extraposition and clitic resumption in Italian. *Lingua* 120. 50–73.
- Franks, Steven. 1994. Parametric properties of numeral phrases in Slavic. *Natural Language and Linguistic Theory* 12(4). 597–674.
- Ghomeshi, Jilia; Paul, Ileana; Wiltschko, Martina. 2009. *Determiners. Universals and variation*. John Benjamins Publishing Company.
- Grohmann, Kleanthes K. 2000. Prolific peripheries: A radical view from the left. Ph.D. dissertation, University of Maryland, College Park.
- Haegeman, Liliane 2004. DP-periphery and clausal periphery: Possessor Doubling in West Flemish. U Adger, David; de Cat, Cécile (ur.), *Peripheries: Syntactic edges and their effects*, 211–240. Dordrecht. Kluwer.
- Haspelmath, Martin. 1997. *Indefinite pronouns*. Oxford: Clarendon Press.
- Harbour, Daniel. 2006. *Morphosemantic number: From Kiowa noun classes to UG number features*. Dordrecht: Springer.
- Harbour, Daniel; Adger, David; Béjar, Susana. 2008. *Phi Theory: Phi-features across modules and interfaces*. Oxford: Oxford University Press.
- Harley, Heidi; Ritter, Elizabeth. 2002. Person and number in pronouns: A feature-geometric analysis. *Language* 78. 482–526.
- Ionin, Tania. 2006. This is definitely specific: specificity and definiteness in article systems. *Natural Language Semantics* 14. 175–234.
- Katunar, Danijela; Willer-Gold, Jana; Gnjatović, Tena. 2012. Achieving specificity in an articleless language: Specificity markers in Croatian. *Suvremena lingvistika* 39. 25–43.
- Kučerová, Ivona; Neeleman, Ad. 2012. *Contrasts and positions in information structure*. Cambridge University Press.

- Lambrecht, Knud. 1994. *Information structure and sentence form. Topic, focus, and the mental representations of discourse referents*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Leonetti, Manuel. 2007. Clitics do not encode specificity. In Kaiser, Georg A. Kaiser; Leonetti, Manuel (ur.), *Proceedings of the Workshop Definiteness, Specificity and Animacy in Ibero-Romance Languages*, 111–139. Konstanz: Universität Konstanz.
- Mihaljević, Milan. 1998. *Generativna sintaksa i semantika*. Zagreb: HFD
- Mihaljević, Milan. 1991. *Generativna i leksička fonologija*. Zagreb: Školska knjiga.
- Neeleman, Ad; Titov, Elena; van de Koot, Hans; Vermeulen, Reiko. 2009. A syntactic typology of topic, focus and contrast. U Van Craenenbroeck, Jeroen (ur.), *Alternatives to cartography*, 15–52. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Nevins, Andrew. 2007. The representation of third person and its consequences for person-case effects. *Natural Language and Linguistic Theory* 25. 273–313.
- Progovac, Ljiljana. 1998. Determiner phrase in a language without determiners. *Journal of Linguistics* 34. 165–179.
- Szabolcsi, Anna. 1987. Functional categories in the noun phrase. U Kenesei, István (ur.), *Approaches to Hungarian*. Vol.2, 167–189. Szeged: JATE.
- Szendrői, Kriszta. 2010. A flexible approach to discourse-related word order variations in the DP. *Lingua* 120. 864–878.
- Willer-Gold, Jana. 2013. Minimalistički pristup strukturi glagolskih skupina sa složenom dopunom u hrvatskome jeziku. Doktorska disertacija, Filozofski fakultet, Zagreb.

Adresa autora:

Filozofski fakultet u Zagrebu
Ivana Lučića 3
10000 Zagreb
E-mail: jwgold@ffzg.hr

FEATURES OF NOUN BEING INTEGRATED INTO DISCOURSE

Determiners enclose information on the relation a noun in a structure has to its value in the discourse. In languages with overt determiners, the definite article rarely refers back to an individual introduced in the previous sentence, rather the article emphasises the topichood of the topic; by contrast, in languages with no overt article, determiners *are* employed to refer back to the anaphora in the preceding sentence. The asymmetry of these two systems requires spelling out of the process by which an individual is detected for coindexation in the latter language type. Here, in order to point to the variability in processes of expressing and establishing individual's features, we determine the features contributing to individual-

ization in higher projections of nominal domain with a nominal, and a clausal, nucleus. Demonstrating that the relation between the nominal domain and the discourse is achieved through agreement in Person feature in subject-predicate dependency, and furthermore, that Person feature is predicted to assist at insuring coindexation across discourse, we present a process in which features ensures the values, and structural relations determine the moment at which they surface.

Key words: nominal phrase; determiners; gender feature; topic-focus; individualisation.